

Limba și transculturalitate în traducerea juridică (câteva exemple de simbioză între populația română și populația spaniolă)

Delia CRISTEA *

Keywords: *culture, trans-culture, intercultural mediation, translation*

1. Introducere

Fenomenele migrației care se produc la ora actuală în majoritatea țărilor (în cazul nostru în Spania) ne determină să considerăm conceptul de *cultură* altfel de cum se considera până acum, pentru că, așa cum manifesta Calvo:

societatea spaniolă este foarte eterogenă în ceea ce privește sistemul de valori, configurările mentale, orientările politice și conștiințele etice colective. Mai mult, este o societate multiculturală și multiethnică și va fi în viitor, nu doar din cauza diversității autonome, ci și din cauza originii celorlalte culturi și subculturi minoritare¹ (Calvo 1995: 13; trad. noastră)

În acest sens, imigrații care se încorporează unei societăți aduc cu ei propria cultură și, pentru asta încearcă chiar să o uite și să se încorporeze în cea nouă; fapt care este în contrast cu propriile principii de conviețuire, respect și solidaritate. De aceea, este necesar să delimităm aceste aspecte, să le dăm sensul pe care trebuie să-l aibă în mod real și chiar să stabilim diferențele între cultură, interculturalitate și multiculturalitate, analizând evoluția și conceptualizarea sa.

2. Delimitare conceptuală a noțiunilor de *cultură*, *multiculturală*, *transculturalitate* și *mediere interculturală*.

Potrivit unui volum mare de surse, termenul *cultura* ia naștere în Germania la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Apare în studiile de istorie universală în care se încerca o reconstrucție a unei istorii generale a umanității și a societăților pornind de la origini.

La început, istoricii germani adoptă termenul *kultur*, împrumutat din elementul francez *cultur* și care provine din latină: *colere* care înseamnă „a cultiva” (în agricultură). Fără îndoială se utiliza pentru a exprima efortul ființei umane pentru a se cultiva, pentru a progresa către valorile unei culturi. Astfel, Seelye în *Teaching culture strategies for intercultural communication* (1993) înregistrează în jur de 150

* Universitatea din Sevilla, Spania.

¹ „La sociedad española es muy heterogénea a nivel de sistema de valores, configuraciones mentales, orientaciones políticas y conciencias étnicas colectivas. Es, además una sociedad multicultural y multiétnica y lo será más en el futuro, no sólo por la diversidad autonómica, sino por la génesis de otras culturas y subculturas minoritarias” (Calvo 1995:13).

de explicații ale termenului *cultură*. Din perspectivă antropologică, accentul se pune mai mult pe cultura ca înțelepciune colectivă a grupurilor sociale decât pe suma noțiunilor intelectuale ale indivizilor.

Termenul *multicultural*, așa cum indică prefixul *multi-*, se referă la existența mai multor culturi diferite. Prefixul *inter-* merge mai departe făcând referire și la așa-zise fenomene de relație și schimb; în consecință, vizează îmbogățirea mutuală între diferitele culturi.

Având în vedere definițiile date de mai mulți autori, observăm că, termenul *multiculturalitate* se referă, în mod exclusiv, la juxtapunerea diferitelor culturi existente în același spațiu fizic, dar fără să implice un schimb între ele.

Însă, evident este faptul că termenul *interculturalitate* implică o comunicare fluidă între diversele culturi care împart un spațiu comun, unde se produce îmbogățirea mutuală și, prin urmare, recunoașterea și impunerea fiecărei culturi în aceeași măsură.

Dar, nu întâmplător, când vorbim despre *multiculturalitate*, ne referim la prezența unor culturi diferite, care nu relaționează între ele sau chiar pot avea o relație de conflict, într-un spațiu comun. Astfel, într-o societate multiculturală, persoanele care o compun, mențin o relație de indiferență sau de toleranță față de diferitele culturi, din ignoranță sau, de ce nu, poate bazându-se pe anumite exemple de conviețuire. Dacă ar menține relații interactive în diferite realități prezente, ar fi o situație de interculturalitate, așa că pasul de la *multiculturalitate* la *interculturalitate* ar presupune o renegociere continuă a rolurilor, a spațiilor printr-o discernere a valorilor care unesc, leagă și orientează procesele de sinteză.

Ar fi de dorit să gândim că este vorba de un lanț perceptiv: percepțiile pe care le am eu despre celălalt, cele pe care celălalt le are despre mine și cum percep eu acest fapt.

Mai mult chiar, în ultimul timp, a început să se vorbească despre *transculturalitate* ca fiind un proces de apropiere între culturi diferite, unde se caută stabilirea unor relații ce depășesc cultura în discuție, mergând mult mai departe, creând fapte culturale noi, care sunt rezultatul sincretismului și nu al uniunii, nici al integrării culturale. Dacă lucrurile decurg bine, conviețuirea culturilor ușurează la rândul ei comunicarea și informația; poate fi vorba despre un element fundamental care să contribuie la maturizarea Umanității, mai presus de particularitățile de rasă, etnie și chiar religie, căutând drumul fraternității universale sau al transculturalității.

De asemenea, putem înțelege termenul *transculturalitate* ca resursă de modele sau de bunuri culturale, care nu sunt generate în propriul context cultural (cultura locală și cultura de bază), nici prin propria identitate culturală, ci provin din culturi externe și corespund unei alte identități și limbi, construind astfel un câmp de acțiune eterogenă.

Pentru a descrie un asemenea proces, există prefixul *trans-* ca urmare a caracterului său global.

Acest proces este strâns legat de *transtextualitate* când este vorba despre dialog sau despre recodificare de subsisteme ale diverselor culturi sau ale diverselor domenii de cunoștințe, fără a se chestiona în acest proces originea, autenticitatea sau coerența de utilizare a unităților culturale provenite din alte sisteme. Punctul central este reprezentat de aspectul estetic și de funcția socială.

Prefixul *trans-* nu implică o activitate care să dilueze sau să întunece diferențele culturale pentru ca apoi să le conducă la un principiu de producere dominat de un tip determinat de mecanismele globalizării, chiar dacă prin acest proces sfidează manifestarea diferențelor.

Prefixul *trans-* nu se referă la o nivelare a culturii, ci la un dialog deschis care face să converge diversele identități și culturi într-o dinamică interacțiune.

De *transculturalitate* este legată *medierea interculturală* și figura *mediatorului intercultural* despre care putem spune că este puntea de legătură între două limbi sau între două culturi, care are ca obiectiv rezolvarea conflictelor sau pur și simplu o înțelegere între cele două părți implicate. Mediarea interculturală se poate realiza în toate domeniile: juridic, social, sanitar, lucrativ etc.

Prin urmare, putem concluziona că traducătorul este mediator intercultural și are ca obiectiv principal faptul de a face legătura între cele două culturi și ca cele două părți să se înțeleagă. Pentru a atinge acest obiectiv, traducătorul trebuie să posede anumite competențe sociale pe lângă măiestria în ambele limbi, precum și în ambele culturi.

Termenul *traducere* implică în mod special aspecte lingvistice, semantice și pragmatice care se adaugă complexelor procese sociale și culturale (antropologice, etnice, istorice, filozofice și chiar gestuale).

Traducerea este o activitate comunicativă și cognitivă care este influențată, cum s-a precizat mai sus, în toate aspectele de factori culturali.

La începutul acestui an, 2010, Spania avea o populație de aproape 47 de milioane de locuitori, dintre care 5,7 milioane erau imigranți.

Românii din Spania ocupă primul loc, ca număr, în rândul imigranților, după cum arată statisticile guvernamentale, citate de France Presse: 720.000 români (<http://www.minutodigital.com/actualidad2/2009/05/05/>).

Majoritatea locuiesc în zone ca Madrid, Castellón, Valencia, Barcelona, Bilbao, având o puternică parohie în capitala țării, precum și în alte orașe mai mari, școli și secții în limba română la Madrid, Salamanca, Santiago de Compostela și, recent, în Castellón. Au fost create unele asociații românești, cum sunt: „Comunitatea românilor din Spania” (Barcelona), „Fundatia Culturală Română” (Madrid) etc. În Spania au activat și activează personalități de origine română ca Horia Vintilă, Alexandru Ciorănescu, George Uscătescu și alți scriitori, artiști, medici, ingineri.

Din cauza fenomenului migrației recente a forțelor de muncă, numărul românilor care s-au stabilit în Spania este în continuă creștere. Aceștia și-au creat comunități în jurul cărora gravitează toată activitatea culturală, fiind înființate chiar clase de limba română pe lângă bisericile existente. Ca și în Portugalia, românii ajunși în această țară după 2000 și-au înființat mai multe ziare prin care îi țin la curent pe conaționalii lor cu actualitatea din țară, dar în care își oferă și serviciile.

În privința schimbărilor culturale, sociale și chiar morale, putem observa că au început să se deschidă în Spania spații pentru diverse activități ca night-clubs, baruri, restaurante, ca să nu mai menționăm piața ascunsă de sex.

Realitatea este că în acești ultimi ani a ajuns în Spania un număr important de tineri provenind din zone defavorizate ale României pentru a munci în cluburi. Dar, din primul moment, clienții au fost majoritari spanioli, drept pentru care ele s-au

văzut obligate să învețe limba datorită necesității momentului. Același lucru s-a întâmplat și cu persoanele din serviciul domestic.

De asemenea, aici au ajuns bărbați care, din pricina tipului de muncă (construcții, agricultură etc.) au învățat în mai mult timp limba spaniolă, pentru că lucrau împreună cu concetățeni.

Prezentăm un exemplu dintr-un anunț de pe internet, în româna și în spaniolă al unui restaurant din Barcelona.

Vom observa că pentru substantivul *țuica/ tsuica*, neexistând acesta realitate, se optează pentru o adaptare fonetică și chiar pentru explicația completă între paranteze, iar pentru „sărmăluțe cu mămăligă și smântână” se optează pentru termenul spaniol „platos preparados”.

Acest studiu ar face obiectul altei analize.

ACASĂ RESTAURANT MENIU AMPLASARE CONTACT

es en ro

Crama Dracula

Bine ați Venit !

Restaurantul Crama Dracula situat in Barcelona, vă oferă un ambient tipic românesc și o gamă variată de mâncăruri tradiționale.

Azi vă oferim:
Mic dejun, gustări reci și calde, supe, ciorbe, mâncăruri gătitе, tradiționalele sărmăluțe cu mămăligă și smântână, preparate din pește, carne la grătar, garnituri, salate, deserturi tipice românești și o gama variată de vinuri, bere și țuică.

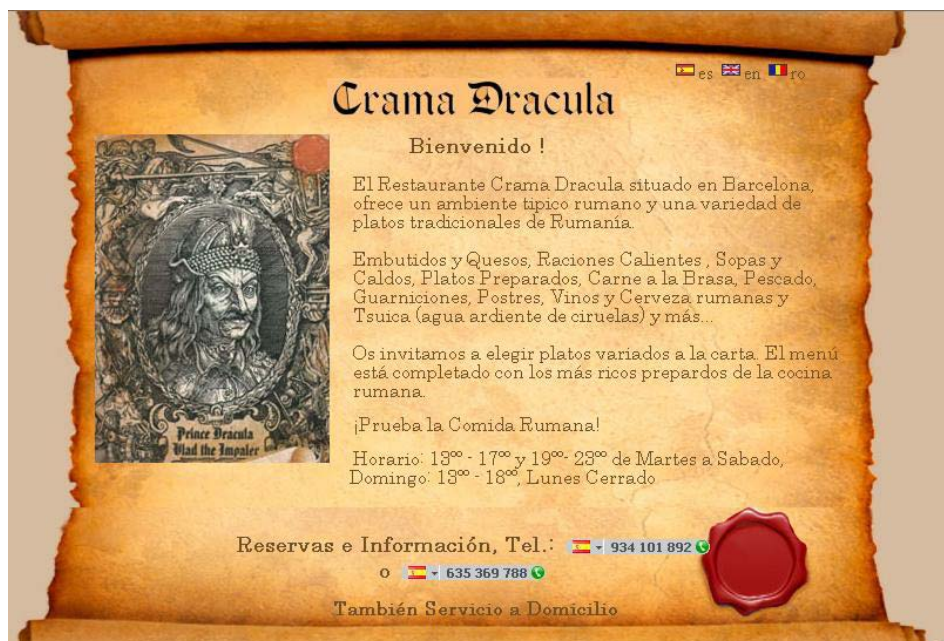
Vă așteptăm să petreceți orice tip de eveniment într-o atmosferă tipică românească, unde nu lipsesc cele mai deosebite feluri de mâncare.

Meniul este completat cu cele mai deosebite preparate culinare din bucătăria românească. (vezi meniu)

De asemenea puteți vizita:
Magazinul Unirea și Cofetăria București

Toate Drepturile Rezervate © 2008 CramaDracula.com | Diseño: Realización Páginas Web

<http://cramadracula.com/index.html>

<http://cramadracula.com/index.html>

3. Cazuri practice

Odată ce am delimitat și clarificat conceptele, am trecut în revistă mișcările demografice, culturale și lingvistice etc., care s-au produs în Spania în ultimii 10-12 ani, vom încerca să ilustrăm cu niște cazuri practice reale de traduceri care demonstrează transculturalitatea și medierea interculturală între populația spaniolă și cea română.

Înainte de a începe cu cazurile practice propriu-zise, am observat că majoritatea traducerilor pe care acest tip de relații le generează au caracter juridic sau administrativ, drept pentru care vom intra în terenul traducerilor juridice.

Câteva dintre situațiile cele mai frecvente în care se impun serviciile traducătorului-interpret în Spania sunt:

- când o cetățeană română se află în Spania desfășurând o activitate lucrativă și cunoaște un cetățean spaniol și decid să se căsătorească. De asemenea, se poate întâmpla același lucru cu un cetățean român: să cunoască o cetățeană de origine spaniolă.
- Când sunt cupluri române care au copii în Spania trebuie să-i înscrie în registrul civil.
- Când un cuplu mixt dorește să se separe sau să divorțeze.
- Când cetățenii români au comis un act de delicvență și sunt deținuți de organele Ministerului de Interne sau de către organele Ministerului de Justiție.
- Când cetățenii români trebuie să fie asistați în centrele medicale spaniole etc.

În continuare vom prezenta doar câteva dintre documentele originale însoțite de respectiva lor traducere care vor ilustra unele dintre aceste situații.

Traducătorii, fiind fideli eticii profesionale, trebuie să mențină confidențialitatea și păstrarea secretului profesional; în consecință, am suprimat identitățile reale ale persoanelor care apar în textele originale, având în vedere faptul că este vorba despre documente reale de traducere juridică autorizată.

Text original (nr.1)

ROUMANIE ROMANIA ROMANIA					
CERTIFICAT DE NAȘTERE					
CERTIFICAT DE NAISSANCE / BIRTH CERTIFICATE					
Seria NO Nr.					
Série/Series No./Nr.					
DATE PRIVIND COPILUL			Cod Numeric Personal		
Dates concernant l'enfant/ Data concerning the child			Code personnel/Personal number S A A L L Z Z N N N N C		
Numele de familie		RISTEI			
Prenumele		ATEI			
Sexul	Data nașterii	Anul	Luna	Ziua	
Sexe/Sexe	Date de naissance/Date of birth	Année/Année/Year	Mois/Mois/Month	Jour/Jour/Day	
MASCULIN	2005	SEPTEMBRIE	2		
Locul nașterii		Județul/Departement/County			
Lieu de naissance/ Place of birth		BUCUREȘTI SECTORUL			
DATE PRIVIND PĂRINȚII / Dates concernant les parents / Data concerning the parents					
TATĂL	Numele de familie				
Père/Father	Nom/Surname				
	RISTEI				
	Prenumele				
	Prénom/First name				
	REMUS				
MAMA	Numele de familie				
Mère/Mother	Nom/Surname				
	RISTEI				
	Prenumele				
	Prénom/First name				
	ICA				
Act de naștere nr. 299 din 4 OCTOMBRIE 2005					
Acte de naissance no. / Birth document amb. (Ziua, luna, anul / Day, month, year)					
Inregistrat la BUCUREȘTI SECTORUL					
(Localitatea/Ambassade/Consulat/Place/Embassy/Consulate) (Județul/Departement/County)					
Mentțiuni					
Mentions/Mentions					
Semnătura					
Signature/Signature					
STAN DOINA					
Eliberat de PRIMĂRIA SECTORULUI Data 2005/10/04					
Delivré par/Issued by Date/Date AAAALLZZ					

RUMANIA
 CERTIFICADO DE NACIMIENTO:
 Serie N°
 Datos del inscrito:
 Código Numérico Personal:
 Apellido:
 Nombre:
 Sexo:
 Fecha de nacimiento: Año Mes Día
 Lugar de Nacimiento: Localidad: Provincia:
 Datos sobre los padres:

Padre: -Apellido:

-Nombre:

Madre: -Apellido:

-Nombre:

Documento de Nacimiento n°: del

Registrado en la localidad de Provincia

Menciones:-----

Firma/ Sello

Emitido por Fecha:

Mihaela Delia Cristea, intérprete jurada de español, Nr. 435 del Ministerio de Justicia de Rumanía, certifico que el documento que antecede es traducción fiel y completa al español de un certificado de nacimiento. Y para que surta los efectos oportunos donde y cuando proceda la firma y extiende, a petición del interesado en Bucarest, a 25 de mayo 2007.

Esta traducción consta de dos páginas firmadas y selladas.

Firmado: Mihaela Delia Cristea.

Conținut general, caracteristici terminologice și culturale:

Primul text, obiect de studiu, este un certificat de naștere românesc (cărui nu i s-a mai atașat certificatul de autenticitate) care poate genera următoarea problemă culturală: cetățenii români, în mod normal, prezintă doar un nume de familie, pe când în Spania copilul rezultat dintr-o căsnicie păstrează atât numele tatălui său, cât și pe cel al mamei, deci are două nume. Numele mamei înainte de căsătorie apare în documentele oficiale române (precum și în alte țări ca: SUA, Irlanda etc.) și pentru acest fapt trebuie avută în vedere data expedierii documentului oficial.

Următorul text (nr. 2) este o *Diligență de informare a drepturilor deținutului*. Prin detenție se înțelege privarea temporală de libertate a unei persoane despre care se suspectează că ar fi responsabilă de vreo infracțiune. De cele mai multe ori, în momentul detenției, deținutul nu dispune de serviciile unui traducător. În consecință, documentul de mai jos a fost conceput pentru ca deținutul să poate cunoaște drepturile sale în primele momente ale detenției. Apoi este necesară prezența unui traducător/ interpret atât pentru dialogul avocatului cu clientul său, cât și pentru interogatoriu.

DIRECCIÓN GENERAL
DE LA POLICÍA Y DE LA
GUARDIA CIVIL

DILIGENCIA DE INFORMACIÓN A DERECHOS AL DETENIDO:
DILIGENCIA DE INFORMACIÓN DE DERECHOS AL DETENIDO:

Numele Prenumele:

La ora 18:50 din ziua de 2010 Impunind ce dispune articolul 520 din Legea de Instructie Criminala (L.O. 14/33) procedám pe acesta cá a fost detinut deoarece a participat într-un prezumtiv delict de, ROBO CON FUERZA, la fel si de drepturile care le asistá si constau fundamental in:

A las ... horas del día ... de ... en cumplimiento de los dispuesto en el artículo 520 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal (L.O. 14/83) se procede a poner en conocimiento del epígrafiado que ha sido detenido por su participación en un presunto delito de, ..., así como los derechos que le asisten, consistentes fundamentalmente en:

1.- Nu declara dacă nu vrea, nu declare in contra lui si nu se marturiseste culpabil, nu raspunde la nici o intrebare care i se formuleaza si manifesta cá va declara numai inaintea Judecatorului.

1.- No declarar si no quiere, no declarar contra si mismo y no confesarse culpable: no contestar a alguna/s de las preguntas que se le formulen o manifestar que sólo declarará ante el Juez.

2.- I se desemnează un avocat si solicitá sá fie prezent cind i se face declaratia si sá interviná in toată recunoasterea de identitate care i se va efectua. In caz contrariu i se va pune la dispozitie un avocat de Stat

2.- Designar abogado y solicitar que esté presente en su declaración e intervenga en todo reconocimiento de identidad que se le efectúe. En otro caso se le designará de oficio

3.- Va avea dreptul sá infórmeze persoana care doreste de motivul detinerii si de locul unde este in custodie. In cazul in care este un stráin are dreptul sa comunice situatia sa in Consulatul respectiv, si a fi asistat gratis de un interpret.

3.- Designar la persona a la que desea poner en conocimiento el hecho de su detención y el lugar de su custodia. De ser extranjero, tiene derecho a que esta comunicación se realice a la Oficina Consular y a ser asistido gratuitamente por un interprete.

4.- Este recunoscut de un medic legist sau alti medici facultativi precum stabileste legea.

4.- Ser reconocido por un medico forense u otro de los facultativos que la Ley establece.

In cazul in care utilizeaza drepturile inainte mentionate detinutul expréseaza dorinta de a: En uso de los expresados derechos, el detenido manifiesta su deseo de:

- ☐ A fi asistat de Domnul Avocat D.
Ser asistado por el letrado D.
- ☒ Sa beneficieze de asistenta avocatului din oficiu.-
Ser asistado por el letrado del Turno de Oficio.
- ☒ A comunica detinerea lui si locul de custodie Domumului:
Que comuniquen la detención y lugar de custodia a: **PARE**
- ☐ A comunica detinerea lui la Consulat.-
Que comuniquen la detención al consulado.
- ☒ A fi asistat de un interpret.-
Ser asistado por un interprete.
- ☐ Afi se realiza o recunoastere medicála.-
Ser reconocido por el medico.

Citita si de acord, semnez. Eu ca Secretar, CERTIFIC.
Leída y conforme, la firma de lo que como Secretario CERTIFICO.

DILIGENCIA: Se extiende para hacer constar, que seguidamente, se da cumplimiento a la voluntad del detenido, expresada en Diligencia anterior por telefonema/as registrado/os en el Libro Oficial de esta Comisaría con el /los numero/s de lo que como Secretario CERTIFICO.-

Text original nr. 2

Adăugam paneele observații lingvistice cu referire la limbajul juridic și cel administrativ spaniol. Are tendința de a utiliza o mare cantitate de substantive nominalizate. Aici înțelegem prin nominalizare substituția formelor verbale cu construcții nominale și acumularea substantivelor în aceeași frază.

Bibliografie

- Alexander 2000: Jeffrey C. Alexander, *Sociología cultural*, Barcelona, Editorial Anthropos.
- Calvo Buezas 1995: T. Calvo Buezas, *Aprender a vivir la diferencia*. En Vela Mayor nº5 (13-18).
- Hurtado Albir 1994: A. Hurtado Albir, *Estudis sobre la traducció: Recull aportacions presentades en les I Jornades sobre la traducció, teoria de la traducció*, 14 I 15 Maig de 1993. Universitat Jaume I, p. 79-95.
- Mayoral 1999-2000: R. Mayoral, *La traducción de referencias culturales*, Sendebarr 10/11, p. 67-88.
- San Ginés Aguilar/ Ortega Arjonilla 1997: P. San Ginés Aguilar, E. Ortega Arjonilla (eds.), *Introducción a la traducción jurídica y jurada (inglés-español)*, Granada, Ed. Comares.
- Valdés 2004: M.C. Valdés, *La traducción publicitaria: Comunicación y cultura*. Universitat de València, p. 153-359.
- Molina 2006: L. Molina, *El otoño del pingüino: Análisis descriptivo de la traducción de los culturemas*. Universitat Jaume I., p. 100-104.

Language and Transculturation in Juridical Translation (Some examples of symbiosis between Romanian and Spanish population)

The paper focuses on themes related to culture. We wish to discuss the evolution of the concept of "culture" taking into account the fact that as a consequence of the migration trends that have taken place lately, a multicultural society has been established.

The trans-culturalization of the intercultural factors goes beyond the internal frontiers. Transculturation becomes a process of closeness between different cultures which try to establish bounds and almost create new cultural realities born out of syncretism.

Translation is an intercultural communication, which together with interpretation form important components of the intercultural mediation. As a conclusion, we propose law related translations.